

Inventering och övervakning

av skärfläckornas häckning vid Hamnvägen i Skanör 2003

För andra året i rad genomfördes en noggrannare uppföljning av skärfläckornas häckning runt Hamnvägen i Skanör. Häckningen blev, jämfört med fjolårets lyckade resultat, närmast en katastrof med endast tolv kläckta kullar av 160 lagda. Anledningen var att grävling plundrade bona. Vi redovisar här skeendet under 2003 och några förslag till framtida skydd.

GÖRAN WALINDER & LENNART KARLSSON

Skärfläckeolonin vid Landgrens holme i Skanör bevakades under våren 2003 efter samma riktlinjer som gällde under 2002. Bevakningen ägde rum från de stigar som går längs beteshagarnas östra och norra kanter samt från Hamnvägen. Endast om någon dramatisk förändring av antalet ruvande fåglar inträffade skulle vi gå in i kolonin för att försöka finna orsaken. Avsikten var att registrera störningar från betedjur och predatorer och att få jämförelsebara data med bevakningen under 2002 (se rapport i *Anser 2003:1*). Vanligtvis besöktes området tre gånger per dag (morgon, middag och kväll) och antalet ruvande respektive det totala antalet skärfläckor räknades två gånger dagligen. Vid ett par tillfällen med otjänligt väder räknades bara ruvande fåglar.

Redan i slutet av mars började skärfläckorna samlas i området runt Hamnvägen. I månads-skiftet mars-april fanns här 160 ex. Vårens högsta antal sågs 27 april med 454 ex. De

dagliga variationerna kunde dock vara stora, vid några tillfällen så stora som 100-150 ex (*Figur 1*).

De tre första ruvande skärfläckorna, sågs på Landgrens holme 17 april, vilket är tre dagar tidigare än 2002. Skärfläckorna kom att häcka mer utspritt i år än under fjolåret. På Landgrens holme räknades 101 bon och i omgivningarna 59 jämfört med 118 på holmen och 13 i omgivningen 2002 (*Tabell 1*). Totalt beräknades att det lades 160 kullar, vilket är en ökning med ca. 30 kullar jämfört med 2002 (*Tabell 1*). Alla dessa kullar sågs dock inte samtidigt, en del kullar försvann redan efter några dagars ruvning. Speciellt kortlivade blev kullarna som lades norr om Hamnvägen samt på ängen väster om sandrevlarna. Som mest sågs samtidigt på dessa ställen fem respektive sex ruvande fåglar. Det är rimligt att antaga att flera av kullarna var omläggningar, speciellt som nylagda kullar sågs så sent som i mitten

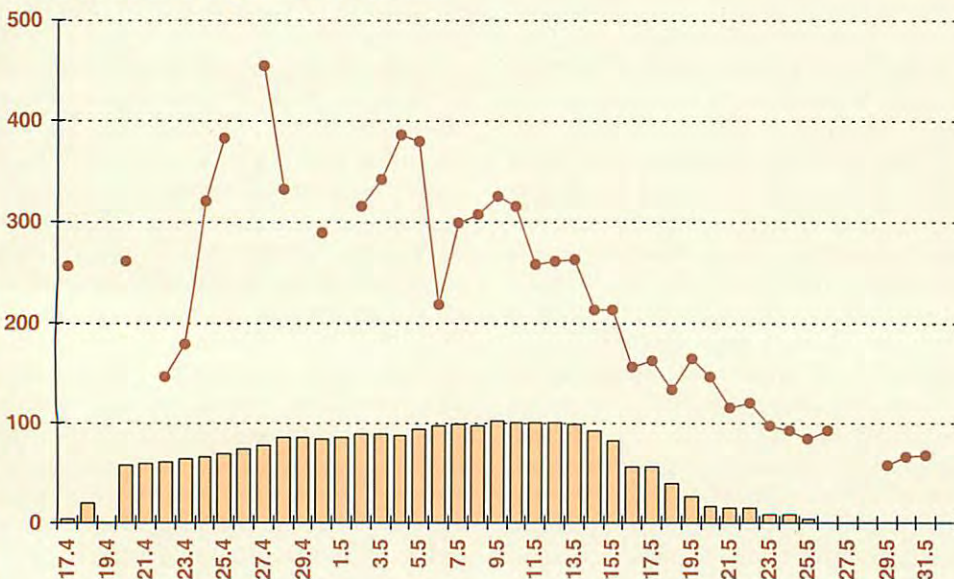
av juni. Högsta antalet samtidigt ruvande fåglar i området räknades till 132 den 12 maj.

Häckningsresultatet blev mycket dåligt under 2003. Totalt sågs endast tolv kläckta kullar fördelade på en kull från Landgrens holme och elva kullar från sandrevlarna i söder. De stora förlusterna på Landgrens holme gjorde att vi gick ut på holmen två gånger

under häckningstiden för att försöka utreda orsaken. Första gången var 16 maj (GW, Mikael Kristersson), efter det att antalet ruvande fåglar hade minskat under ett par dagar i rad. Redan på "landsidan" såg vi färskta spår av mink eller iller och grävling och vi fann också platsen där grävlingen hade vadat över till holmen. Några spår efter mink/iller såg vi inte på holmen. Vid

FIGUR 1. ANTALET RUVANDE RESPEKTIVE ANTALET FÅGLAR.

Antal dagligen räknade ruvande skärfläckor (staplar) på Landgrens holme respektive det totala antalet (punkter) i undersökningsområdet våren 2003.

en snabb genomgång av kolonin såg vi slumpmässigt 37 bon med fullagda varma kullar, några med 1-2 varma ägg, fyra kullar med kalla ägg samt något med ett kallt ägg. Dessutom sågs tiotalet tomma bogropar samt några tiotal spridda ägg på ett avstånd av 0,5-2 meter från närmaste bogrop. Vi insamlade sex av dessa ägg och kunde konstatera att fem av dem var ruvade varav tre med stora embryon (*jfr. bild föregående sida*).

Det andra besöket gjordes 25 maj (GW, P-G Bentz) när endast fyra ruvande fåglar fanns kvar. På "landsidan" sågs även denna gång spår av grävling, mink/iller samt dessutom av minst tre olika hundar. Ute på holmen fann vi endast spår av grävling. Denna gång undersökte vi holmen lite noggrannare och fann två bon med ägg som fortfarande ruvades, sju

bon med kalla ägg, 83 tomma bogropar samt 24 lösa ägg.

De flesta kullar som kläcktes kom från sandrevlarna i söder. Det största hotet mot dessa bon visade sig vara tre perioder med högvatten. Vid ett av dessa tillfällen låg sandrevlarna helt under vatten och alla bon låg omgärdade av vatten. I några av bona flöt äggen iväg, men de allra flesta fåglarna fortsatte att ruva trots att äggen delvis måste ha legat i vatten. Övriga bon i området låg betydligt mer spridda och här försvann bona i regel efter några dagars ruvning. Några försök att finna orsakerna till dessa förluster gjordes aldrig.

Slutsatser och åtgärder

I år släpptes betesdjuren inte ut förrän 21 maj, vilket är en hel månad senare än 2002.

På Landgrens holme hittades flera gånger avtryck av såväl grävling (vänster) som mink/iller (höger) och flera olika hundar. **SAMTLIGA FOTON: P-G BENTZ.**

Vid denna tidpunkt var skärfläckornas häckning mer eller mindre avslutad. Den förväntade jämförelsen med 2002 kom därmed helt på skam och vi vet fortfarande inte om betesdjurens minimala påverkan på fjolårets häckningsresultat var en tillfällighet. Däremot kan man inte utesluta att det minskade betestrycket kan ha haft en negativ påverkan. Speciellt på delar av Landgrens holme växte gräset sig betydligt högre i år än under fjolåret. Detta var uppenbart en nackdel för en del av paren som låg i dessa områden eftersom de inte hade fri utsikt och därför sprang av bona vid minsta varningsrop. Sådana är det många av i en koloni!

En annan nackdel med det höga gräset blev, att det inte gick att räkna enbart från fjolårets två observationsplatser. För att kunna se delar av holmen blev vi efterhand även tvungna att räkna från Hamnvägen. Ändå fanns det något parti som det inte gick att se de ruvande fåglarna. Dessa fåglar kunde därför endast räknas när det blev ett uppflog.

Däremot är det vanskligt att säga något om hur den högre gräshöjden har påverkat paren

TABELL 1. ANTAL BO 2003 JÄMFÖRT MED 2002.

Antal bon (max) i olika delar av undersökningsområdet 2003 jämfört med 2002.

Lokal	2003	2002
Landgrens holme	101	118
Sandöarna S Landgrens holme	25	12
Ängarna V om Sandöarna	14	1
NO om Landgrens holme	4	0
N om Hamnvägen	15	0
S. Ålasjön	1	0
Totalt	160	131

med ungar. Under 2002 såg man ofta ungar söka föda även uppe på de kortbetade partierna i området. Detta såg man knappast något av i år. Men detta kan kanske helt förklaras med den stora konkurrensen mellan paren under fjolåret gjorde att en del par mer eller mindre blev tvingade upp på ängarna?

Under fjolåret visade sig Hamnvägen vara ett stort hinder för de ungar som vandrade norrut. Framför allt det höga gräset på vallarna ställde till problem, men även den täta biltrafiken var ett bekymmer. För att underlätta övergången slog därför personal från Skogsvårdsstyrelsen gräset i breda gator på båda sidor om vägen i samband med att skärfläckorna började kläcka. Vidare satte Vellinge kommun upp skyltar (design P-G Bentz) längs vägen för att uppmärksamma trafikanterna på att det kunde finnas fågelungar på eller vid vägen. Nu fick de insatta åtgärderna inte någon större betydelse i år, eftersom det fanns så få ungar. Men en morgon, efter flera dagar med högvatten, tog sig några kullar över vägen

helskinnade, så någon effekt har säkert grässlåttern haft. Däremot är det fortfarande ett bekymmer med trafiken. Eftersom vägen är rak och ligger som utfart från samhället tycks många tro att det är fri hastighet som råder. Vid flera tillfällen såg vi bilar och motorcyklar som använde vägen för "blow out" och därvid måste ha kommit upp i över 100 km/t. Här om någonstans vore vägbulor effektiva!

Vi har nu resultat från två häckningssäsonger, en med kor och utan grävling och en med grävling och utan kor. Eftersom den senare kombinationen gav ett förödande resultat och eftersom det numera dessutom finns räv i området, planerar vi att spärra av delar av området med elstängsel inför häckningssäsongen 2004. Djurhållarna planerar också att släppa ut djuren tidigare. Om detta hindrar grävling och räv från att gå in i beteshagarna återstår att se men det har åtminstone den goda effekten att gräset blir nerbetat. Det blir naturligtvis också intressant att se effekten av ett elstängsel och därför borde bevakningen ske nattetid, då både grävling och räv är aktiva. För detta

saknas i nuläget såväl personella som ekonomiska resurser. Tills vidare får vi nöja oss med att följa utvecklingen genom dagliga räkningar av antalet häckande par och "punktsatser" om någon påtaglig förändring sker.

Tack

Vi tackar Skånes Ornitologiska Förening (Gerolds Fond) för anslag till övervakningen 2003. För assistans i bevakningen tackas P-G Bentz, Sophie Ehnbo, Tommy Holmgren, Mikael Kristersson, Karin Persson, Lars Persson och Walter Persson.

MEDDELANDE NR 219 FRÅN FALSTERBO FÅGELSTATION.

GÖRAN WALINDER &
LENNART KARLSSON

Falsterbo Fågelstation
Fyren
239 40 Falsterbo
falsterbo@skof.se

